

HAMSHIRALIK ISHIDA ASEPTIKA VA ANTISEPTIKA QOIDALARIGA RIOYA QILISHNING AHAMIYATI

Bozorqulova Surayyo Ikromovna

Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

1-Maxsus klinik fanlar kafedrası

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada hamshiralik ishida aseptika va antiseptika qoidalarining o'rne, ularning kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olishdagi ahamiyati hamda hamshiraning infeksiya nazoratidagi vazifalari yoritilgan. Zamonaviy tibbiyotda bemor xavfsizligini ta'minlash, davolash sifatini oshirish va asoratlarni kamaytirishda aseptika hamda antiseptika tamoyillariga qat'iy rioya qilish muhim hisoblanadi. Maqolada aseptika va antiseptikaning rivojlanish tarixi, turlari, sterilizatsiya va dezinfeksiya usullari, qo'l gigiyenasi, tibbiy chiqindilarni boshqarish hamda infeksiyalar profilaktikasi keng yoritilgan. Shuningdek, hamshiralarning kasbiy mas'uliyati va bemor xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *hamshiralik ishi, aseptika, antiseptika, sterilizatsiya, dezinfeksiya, infeksiya nazorati, qo'l gigiyenasi, bemor xavfsizligi, kasalxona infeksiyasi.*

KIRISH

Sog'liqni saqlash tizimining asosiy vazifalaridan biri bemorlarga sifatli va xavfsiz tibbiy xizmat ko'rsatishdan iborat. Bugungi kunda kasalxona ichki infeksiyalari dunyoning barcha davlatlarida dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Ushbu infeksiyalar bemorlarning sog'ayish muddatini uzaytiradi, davolash xarajatlarini oshiradi hamda ayrim hollarda og'ir asoratlar va o'limga sabab bo'lishi mumkin.

Infeksiyalar tarqalishining oldini olishda hamshiralarning o'rni beqiyosdir. Hamshira bemor bilan eng ko'p muloqot qiladigan tibbiyot xodimi bo'lib, muolajalar, bog'lamlarni almashtirish, in'eksiya qilish, tomchilab dori yuborish va boshqa ko'plab amaliyotlarni bajaradi. Shu sababli uning aseptika va antiseptika qoidalarini mukammal bilishi va ularga qat'iy amal qilishi bemor hayoti va sog'lig'ini saqlashda muhim omil hisoblanadi.

So'nggi yillarda antibiotiklarga chidamli mikroorganizmlar sonining ortishi infeksiyalar profilaktikasining ahamiyatini yanada kuchaytirdi. Shu sababli barcha tibbiyot muassasalarida infeksiya nazorati tizimini takomillashtirish va hamshiralar malakasini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

TADQIQOT MAQSADI VA VAZIFALARI

Tadqiqotning maqsadi

Hamshiralik ishida aseptika va antiseptika qoidalarining nazariy va amaliy asoslarini o'rganish hamda ularning bemor xavfsizligini ta'minlashdagi ahamiyatini yoritish.

Tadqiqot vazifalari

Aseptika tushunchasi va tamoyillarini o'rganish.

Antiseptikaning turlari va qo'llanilish sohalarini tavsiflash.

Sterilizatsiya va dezinfeksiya usullarini tahlil qilish.

Hamshiralarning infeksiya nazoratidagi vazifalarini aniqlash.

Kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

ASEPTIKA TUSHUNCHASI

Aseptika — bu mikroorganizmlarning bemor organizmiga tushishining oldini olishga qaratilgan barcha profilaktik chora-tadbirlar majmuasidir. Aseptika jarrohlik, reanimatsiya, tug'ruqxona, stomatologiya hamda barcha muolaja xonalarida asosiy qoidalardan biri hisoblanadi.

Aseptika tamoyillari XIX asr oxirida ingliz jarrohi Jozef Lister tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, bugungi kunda zamonaviy tibbiyotning ajralmas qismiga aylangan.

Aseptikaning asosiy qoidalari quyidagilardan iborat:

Steril asbob-uskunalaridan foydalanish.

Steril qo'lqop va niqob taqish.

Operatsion va muolaja xonalarining tozaligini saqlash.

Bir martalik tibbiy buyumlardan foydalanish.

Qo'llarni to'g'ri yuvish va antiseptik bilan ishlov berish.

Steril bog'lov materiallaridan foydalanish.

Ushbu qoidalarga rioya qilish bemor organizmiga mikroblar tushishining oldini oladi.

ANTISEPTIKA

Antiseptika — organizmga tushgan yoki tashqi muhitda mavjud mikroorganizmlarni yo'q qilish yoki ularning ko'payishini to'xtatishga qaratilgan usullar yig'indisidir.

Antiseptika quyidagi turlarga bo'linadi:

Mexanik antiseptika – jarohatni yuvish, nekrotik to'qimalarni olib tashlash, yiringni drenajlash.

Fizik antiseptika – ultrabinafsha nurlari, yuqori harorat, quritish, lazer va boshqa fizik usullar.

Kimyoviy antiseptika – spirt, yod eritmasi, xlorheksidin, vodorod peroksid, furatsilin va boshqa antiseptik eritmalar.

Biologik antiseptika – antibiotiklar, bakteriofaglar, immun preparatlar va fermentlardan foydalanish.

Har bir usulning o'ziga xos afzalliklari mavjud bo'lib, ular bemorning holatiga qarab qo'llaniladi.

STERILIZATSIYA VA DEZINFEKSIYA

Sterilizatsiya — barcha mikroorganizmlar, shu jumladan sporalarni ham to'liq yo'q qilish jarayonidir.

Sterilizatsiya usullari:

Bug' yordamida sterilizatsiya (avtoklav).

Quruq issiqlik yordamida sterilizatsiya.

Gaz yordamida sterilizatsiya.

Kimyoviy sterilizatsiya.

Dezinfektsiya esa kasallik qo'zg'atuvchi mikroorganizmlarni yo'q qilishga qaratilgan bo'lib, sporalarni har doim ham bartaraf etmaydi.

Hamshira sterilizatsiya jarayonining to'g'ri bajarilishini muntazam nazorat qilishi lozim.

HAMSHIRANING INFEKSIYA NAZORATIDAGI O'RN

Hamshira kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olishda asosiy ijrochi hisoblanadi.

U quyidagi vazifalarni bajaradi:

Har bir muolajadan oldin va keyin qo'llarni antiseptik bilan ishlov berish.

Steril asboblarni tayyorlash.

Muolaja vaqtida steril maydonni saqlash.

Himoya vositalaridan foydalanish.

Tibbiy chiqindilarni to'g'ri ajratish va utilizatsiya qilish.

Bemor va uning yaqinlariga gigiyena qoidalarini tushuntirish.

Infeksiya nazorati hujjatlarini yuritish.

Hamshiraning mas'uliyatli faoliyati davolash sifatini oshiradi.

QO'L GIGIYENASINING AHAMIYATI

Qo'l gigiyenasi infeksiyalar profilaktikasining eng samarali usullaridan biri hisoblanadi.

JSST tavsiyalariga ko'ra qo'llar quyidagi holatlarda albatta dezinfektsiya qilinishi kerak:

bemorga tegishdan oldin;

aseptik muolaja oldidan;

biologik suyuqlik bilan kontaktdan keyin;

bemorga tegilgandan keyin;

bemor atrofida buyumlarga tegilgandan keyin.

To'g'ri bajarilgan qo'l gigiyenasi kasalxona infeksiyalarini sezilarli kamaytiradi.

KASALXONA ICHKI INFEKSIYALARINING OLDINI OLISH

Profilaktika quyidagilarni o'z ichiga oladi:

sterilizatsiya sifatini nazorat qilish;

palatalarni muntazam dezinfektsiya qilish;

shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish;

tibbiy chiqindilarni to'g'ri utilizatsiya qilish;

xodimlarni muntazam o'qitish;

sanitariya-epidemiologik nazoratni kuchaytirish.

XULOSA

Hamshiralik ishida aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish bemor xavfsizligini ta'minlashning eng muhim shartlaridan biridir. Ushbu qoidalar kasalxona ichki infeksiyalarining oldini olish, davolash samaradorligini oshirish va bemorlarning tezroq sog'ayishiga xizmat qiladi. Zamonaviy tibbiyotda hamshiraning bilim darajasi, kasbiy mahorati

va sanitariya-gigiyena talablariga qat'iy amal qilishi tibbiy yordam sifatining muhim mezonlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli hamshiralarning aseptika va antiseptika bo'yicha bilimlarini muntazam yangilab borish, amaliy ko'nikmalarini takomillashtirish hamda infeksiya nazorati bo'yicha zamonaviy standartlarni amaliyotga joriy etish sog'liqni saqlash tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Potter P.A., Perry A.G. Fundamentals of Nursing.
- 2.Kozier B. Fundamentals of Nursing.
- 3.World Health Organization. Guidelines on Hand Hygiene in Health Care.
- 4.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining infeksiya nazorati bo'yicha klinik tavsiyalari.
- 5.Hamshiralik ishi fanidan o'quv qo'llanma.
- 6.Tibbiy mikrobiologiya va epidemiologiya darsligi.
- 7.Sterilizatsiya va dezinfeksiya bo'yicha metodik tavsiyalar.
- 8.Zamonaviy hamshiralik ishi bo'yicha ilmiy maqolalar.